

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘCOALA
DOCTORALĂ DE SOCIOLOGIE**

Stigmatizarea și valorizarea adopției

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:

Prof. Dr. Roth Maria

Student-doctorand:

**Dragonici (căsătorită
Șoancă) Carmen-Cosmina**

2016

CUPRINS

INTRODUCERE	7
CAPITOLUL 1 - ADOPTIA ÎN CONTEXTUL ACTUAL. DEFINIȚII, CONCEPTE, TEORII	15
1.1 Adopția în contextul actual	15
1.2 Evoluția istorică a adopției.....	17
1.3 Evoluția adopției în România.....	21
1.3 Adopția din perspectiva teoriilor explicative	28
1.3.1 Teorii biologice	28
1.3.2 Teorii sociologice.....	30
1.3.3 Teorii psihologice	35
CAPITOLUL 2 - STIGMATIZAREA ADOPTIEI	39
2.1 Definiția termenilor, clasificări	39
2.2 Aspecte teoretice	44
2.3 Apecte stigmatizante în adopție	48
2.3.1 Atribute care stigmatizează părinții adoptivi	50
2.3.2 Experiența ilegitimității ca și aspect stigmatizant.....	59
CAPITOLUL 3 - ATITUDINI FAȚĂ DE ADOPTIE.....	61
3.1 Atitudine (definiții, conceptualizări, studii)	61
3.2 Mituri privind copiii adoptați, familiile adoptive, adopția.....	67
3.3 Atitudini ale membrilor comunității față de adopție	81
3.4 Atitudini ale profesioniștilor	89
3.5 Limite în studiile precedente de cercetare ale adopției	90
CAPITOLUL 4 - CERCETAREA ATITUDINILOR STUDENȚILOR ȘI PROFESIONIȘTILOR FAȚĂ DE ADOPTIE	94
4.1 Aspecte teoretice	94
4.2 Designul cercetării	96
4.3 Lotul de participanți și instrumentele folosite	98
4.4 Rezultatele cercetării	100
4.5 Discuții	114
4.6 Concluzii	116

CAPITOLUL 5 - ADOPTIA ȘI MASS-MEDIA. STUDIU CALITATIV	119
5.1 Aspecte teoretice	119
5.2 Designul cercetării	125
5.3 Rezultatele cercetării	127
5.4 Discuții	136
5.5 Concluzii	139
CAPITOLUL 6 - CONCLUZII, LIMITE ȘI RECOMANDĂRI.....	141
6.1 Concluzii	141
6.2 Limite și recomandări	144
ANEXA 1. CHESTIONAR ADRESAT STUDENȚILOR	148
ANEXA 2. CHESTIONAR ADRESAT SPECIALIȘTILOR DIN DOMENIUL PROTECȚIEI COPILULUI	152
BIBLIOGRAFIE.....	161

Cuvinte cheie: adopție, stigmatizare, părinți adoptivi, copii adoptați, mass-media, comunitate

INTRODUCERE

Parentalitatea este un aspect esențial al evoluției, iar adopția, ca formă de familie, este o instituție în tranziție care creează o familie diferită de familia biologică tradițională, servind unui scop dublu, acela de a oferi în primul rând o casă unui copil și apoi de a oferi unor părinți un copil.

Legăturile adoptive sunt un proces în schimbare, iar științele sociale, clinicienii și practicienii au început să se intereseze de contextul social al familiei adoptive, întrucât indivizii implicați în triunghiul adopției nu pot fi înțeleși de practicieni decât dacă aceștia observă contextul social care modelează identitățile lor, atitudinile și comportamentul. Natura adopției este una dinamică și este de dorit să existe o conexiune între practică și cercetare. E important să observăm ce poate adopția să ne învețe despre familii și locul lor în societate, identificând atât aspectele stigmatizante, dar și scoțând în evidență aspectele pozitive. Cercetarea în domeniul adopției presupune mai mult decât simpla descriere a experiențelor adopției pentru înțelegerea procesului din spatele rezultatelor, rezultând în dezvoltarea teoriei (Wrobel & Neil, 2009).

Subiectul „adopție” a produs mai mult de 150 de studii, desfășurate de către psihiatrii, psihologi, alți profesioniști din domeniul sănătății, în ultimii 50 de ani (Wegar, 1995).

Întrebările de cercetare se bazează de obicei pe un deficit, în general pe o abordare patologică a adopției (Bartholet, 1993; Miall, 1996). Cercetătorii s-au focalizat numai pe ce au presupus ei a fi problematic și pe diferențele negative între familii biologice și cele de adopție.

Complexitatea adopției, provocările sale, recompensele și dificultățile care apar au nevoie de mai multă atenție din partea specialiștilor, publicului larg, părinților adoptivi, comunității. Specialiștii pot fi influențați de prejudecățile existente în societate, de cultură, în relație cu adopția (Brabender V. & Fallon, 2013), ca spre exemplu opinia că adopția este a doua modalitate eficientă pentru întemeierea unei familii, copiii adoptați au probleme iremediabile, copiii adoptați au dificultăți, fiind vina părinților (în mod logic intră în contradicție una cu alta). Acei specialiști care nu recunosc aceste prejudecăți în lucrul cu clienții pot eșua în suportul lor, putând exacerba dificultățile individuale.

Cercetătorii au descoperit în unele studii că părinții care adoptă datorită infertilității sunt fericiți în cazul adopției, au expectanțe pozitive și experimentează mai multe satisfacții devenind părinți comparativ cu părinții biologici (Levy-Shiff, Goldschmidt, & Har-Even,

1991; Malm and Welti (2010).

Cercetătorii au încercat să exploreze ajustarea generală a copiilor adoptați comparativ cu cei non-adoptați, focalizându-se în special pe comparații, motivația părinților adoptivi, caracteristici psiho-sociale ale părinților adoptivi.

Într-o metaanaliză Grotevant și McRoy (1990) au ajuns la concluzia că, în cazul copiilor adoptați, intervențiile psihologice sunt de 2-5 ori mai dese decât în cazul copiilor non-adoptați.

În literatura de specialitate, familiile adoptive sunt văzute ca fiind a doua alegere, după familiile biologice (Miall & March, 2005). Ideea de adopție apare după o perioadă în care au făcut multiple investigații medicale, tratamente, au investit timp și costuri emoționale, dar și financiare, reacții de nesiguranță, dar și de speranță. După ani de dezamăgiri, rușine și vină experiențată de cuplurile infertile este luată în considerare și adopția. Mai târziu, după ce reușesc să adopte apar multe secrete în jurul adopției, părinții care dorind confidențialitate legată de adopție. Uneori copilul nu știe că este adoptat pentru că părinților le este frică, în general, de posibilitatea ca rudele sau vecinii să arunce vorbe dureroase (Bhargava, 2005). Prin urmare părinții evită discuțiile legate de acest subiect, crezând că vor supăra copilul dacă îi vor spune că nu este copilul lor biologic.

Decizia de a adopta aduce multiple întrebări: *Cum? Care sunt opțiunile? De unde? La ce vârstă? Să adopt...să nu adopt? Ce vor spune vecinii, colegii, profesorii?* În societatea contemporană, multe cupluri doresc să adopte ca o alternativă de a construi o familie, ca urmare a problemelor de fertilitate. Reacțiile sunt adesea intensificate de contextul social care continuă să vadă relațiile de sânge ca fiind proeminente, atașând stigma de a adopta (Carp, 2002). Toți factorii menționați pot afecta ajustarea și satisfacția vieții pentru părinții adoptivi, aspect important pentru practicieni.

Prima temă importantă a acestei lucrări abordează tematica adopției în contextul actual din România și anume al atitudinilor față de familiile adoptive, față de copiii adoptați și față de adopție din perspectiva, pe de o parte a studenților iar pe de altă parte a specialiștilor din domeniul Protecției Copilului. Scopul cercetării aspectelor stigmatizante și a celor care valorizează adopția este de a aduce beneficii suplimentare prin contribuția la îmbunătățirea expertizei practicilor și politicilor instituționale. Înțelegerea asumțiilor, credințelor, atitudinilor și percepțiilor adopției sunt deosebit de valoroase pentru cei care lucrează în serviciile de adopție (Carter-Black, 2002)._A doua temă importantă pe care o voi lua în discuție este portretul adopției realizat prin analiza de conținut, așa cum reiese creionat în mass-media. Valoarea acestor subiecte ce urmează să fie analizate reiese_dintr-o mai bună

înțelegere a atitudinilor specialiștilor, a viitoarelor generații de părinți față de adopție, dar și a mass-mediei. O înțelegere în profunzime a percepției acestora poate oferi o viziune clară a acțiunilor necesare pentru a păstra adopția ca opțiune de succes și o experiență pozitivă pentru cei care decid să adopte. În general, studenții, populație de interes deoarece sunt viitori părinți, au păreri mult mai liberale și pot accepta cu mai multă ușurință ideile noi decât alții. Anumite cercetări au evidențiat că studenții nu au atitudini despre adopție în acest moment al vieții (Whatley, Jahangardi, Ross, & Knox, 2003). Preocuparea pentru această temă a izvorât din faptul că în România, până în momentul de față, nu au fost realizate studii despre părerea viitorilor părinți despre adopție și despre portretul adopției în mass-media.

Situația adopțiilor din România a constituit, după 1990, un subiect preferat de mass-media internațională, în contextul schimbărilor care au avut loc în acea perioadă în Europa Centrală și de Sud-Est (Buzducea & Lazăr, 2011). În timp ce legislația s-a modificat în 2004 pentru a respecta reglementările internaționale și pentru a încuraja adopția națională, numărul absolut al adopțiilor naționale a rămas relativ constant în ultimii cinci ani. Numărul de copii în îngrijire rezidențială este încă mare, cei mai mulți fiind mai mari de zece ani și cu dizabilități sau alte probleme de sănătate care îi califică drept „copii cu nevoi speciale” pentru adopție (Buzducea & Lazăr, 2011).

Motivația familiilor adoptive este influențată de contextul cultural, iar în ceea ce privește România, adopțiile nu sunt, în mod tradițional, o soluție comună pentru copiii separați de părinți. Comunitățile privesc copiii adoptați ca pe niște persoane de mâna a doua și adeseori familiile sunt stigmatizate. (Munteanu & Stan, 2010). Stigmatizarea familiilor adoptive de către societate pare însă mult mai frecventă în întreaga lume decât ne-am aștepta (Lansford, Abbey, & Steward, 2001).

Pentru a introduce demersul de cercetare al prezentei lucrări și pentru a sublinia importanța temei de cercetare, Capitolul 1 va urmări evoluția istorică a adopției de-a lungul timpului, în diferite culturi și apoi în particular, în România.

Adopția este un fenomen care datează de la începuturile societății umane, dar forma legală modernă de adopție datează abia de la mijlocul secolului al XIX-lea. Examinându-se antecedentele istorice ale adopției din ziua de azi, s-a observat că adopția este la fel de veche ca și societatea (Benet, 1976, p.22). Adopția a apărut în România pentru prima dată sub numele de „infiala” în *Codul Callimach* (art. 236 și urm.), iar *Codul Caragea* (art 1, partea IV, cap. 5) prevedea ca „Facerea de fii de suflet este dar spre mântuirea celor ce nu au copii (Avram, 2001, p.93).

Adopția stabilește o relație permanentă legală între un copil și părinții adoptivi și

dizolvă relația legală cu părinții biologici.

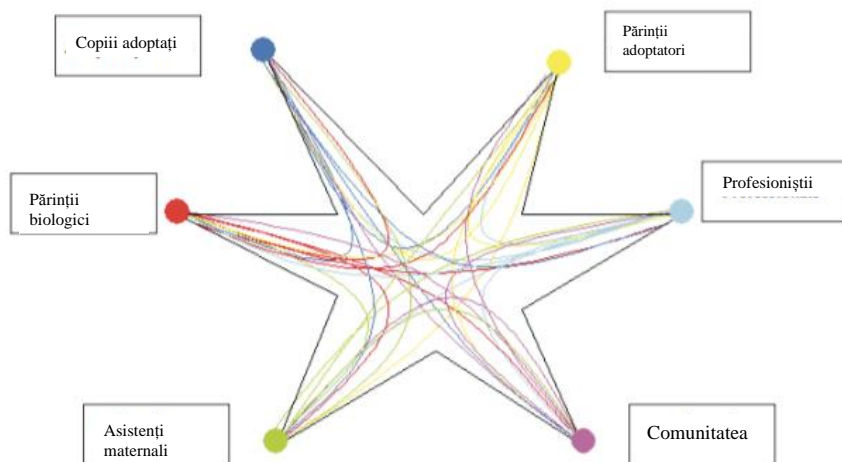
Art. 1. - „Adopția este operațiunea juridică prin care se creează legătura de filiație între adoptator și adoptat, precum și legături de rudenie între adoptat și rudele adoptatorului.” (Legea 273, din 21/06/2004).¹

Elementul central al Legii nr. 273/2004 este identificarea unei familii pentru copilul adoptabil, ci nu a unui copil pentru o familie adoptivă. Drepturile copilului sunt prioritare și sunt mai importante decât dorințele și nevoile unei familii care își dorește cu ardoare un copil. Chiar procedura adopției va începe pornind de la copilul pentru care specialiștii au decis că adopția este cea mai bună soluție (Mihăilă, 2010).

Forma convențională regăsită în multe lucrări de specialitate este triunghiul adopției distribuit în copiii adoptați, părinții adoptivi și familia biologică. Consistentă cu această abordare, dar nu uitând să luăm în considerare multitudinea relațiilor adoptatoare, am completat în figura 1.1 care reprezintă *steaua adopției*, încă doi vectori importanți și anume comunitatea și asistenții maternali. Frumusețea acestei reprezentări, spre deosebire de triunghi, constă în faptul că se pot adăuga sau șterge elemente în funcție de cadru (Hart & Luckock, 2004).

---

¹ Legea 273/2004- actualizată 2011 privind regimul juridic al adopției, republicată în Monitorul Oficial nr, 788 din 19 noiembrie 2009

Figura 1.1 Steaua adopției

(Sursă: preluată și adaptată din Hart & Luckock, 2004)

Statistica realizată la nivel național în decembrie 2015 de către ANPDC evidențiază că numărul copiilor adoptabili la nivel național este de 2953, numărul cel mai mare înregistrându-se pentru categoria de vârstă 7-13 ani (1711 copii). Capitolul 1 este dedicat de asemenea și teoriilor explicative, precum perspectiva biologică, teoriile sociologice, teoriile psihologice în încercarea de a explica modificările care apar în procesul de adopție, atât a copiilor cât și a părinților adoptivi, dar și de a identifica caracteristicile familiilor adoptatoare, urmărind aspectele stigmatizante și aspectele care valorizează adopția. În literatura de cercetare a adopției, cele mai multe teorii abordează efectele negative ale politicilor asupra vieților (Fisher, 1973; Lifton, 1994) și tind să considere adopția ca fiind problematică. Societatea consideră adopția „*a doua alegere/pe locul doi*”. Teoria biologică a dezvoltării a fost preluată și utilizată de numeroși specialiști în domeniul adopției copiilor, pentru a explica influența eredității asupra dezvoltării ulterioare a copiilor adoptați și posibilele riscuri ereditare pe care aceștia le pot dobândi. Principala ipoteză a acestei teorii este aceea potrivit căreia, dezvoltarea și adaptarea individului sunt, în mod esențial, determinate de moștenirea genetică. Teoria rolului social, al cărei inițiator este David Kirk, poate fi considerată o piatră de temelie pentru dezvoltarea ulterioară a teoriilor moderne în domeniul adopției copiilor. Rezultatul unei intense munci de teren, întinsă pe o durată de timp de aproximativ 10 ani,

teoria a fost considerată de mulți specialiști ca fiind prima încercare sistematică de a explica adaptarea la adopție în termenii patternului de interacțiune familială (Brodzinsky și Smith, 1998, Zamostny et al, 2003).

Ipoteza centrală a teoriei este aceea că părinții adoptivi prezintă un *handicap de rol* rezultat din diferențele existente între parentalitatea biologică și parentalitatea adoptivă, pentru care nu există prescripții culturale și care determină solicitări, provocări și conflicte unice. Acestea sunt întărite de atitudinile celorlalți care, deși par a accepta adopția, o consideră a fi o alternativă inferioară nașterii unui copil și totodată o alternativă riscantă (Wegar, 2000). Dilemele includ modul în care părinții adoptivi se văd în relație cu alți părinți, modul în care relaționează cu copilul, modul în care părinții adoptivi își aduc aminte informațiile primite despre copil (Kirk, 1964).

Teoriile psihologice au accentuat importanța atașamentului în viața familiei adoptive, încercându-se aplicarea teoriei rezilienței părinților adoptivi pentru a puncta identificarea punctelor tari care apar în momentul în care fac față stresorilor, adversităților, crizelor. În domeniul adopției copiilor, teoria atașamentului își găsește utilitatea pentru a oferi un răspuns cu privire la efectele separării asupra copilului adoptat și abilitatea acestuia de a forma o nouă legătură de atașament cu părinții adoptivi (vezi Tizard și Rees, 1975, Singer, Brodzinsky, Ramsay, Stern, Water, 1985). Totodată, această teorie explică abilitatea părinților adoptivi de a înțelege și de a răspunde nevoii de atașament a copilului pentru a-i oferi îngrijirea necesară în condițiile în care au trecut peste o serie de evenimente deosebit de importante din istoria relației părinte-copil și în special mamă-copil, adică perioada prenatală și momentul venirii pe lume a copilului.

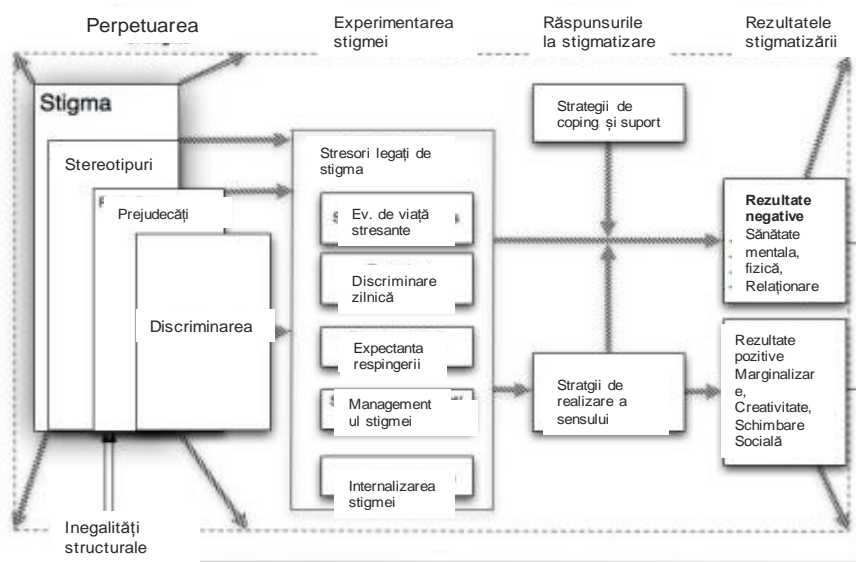
În Capitolul 2 al lucrării voi aborda problematica stigmatizării. Una dintre primele definiții ale stigmei este dată de către Goffman (1963), care definea stigma ca o trăsătură profund discreditantă și preciza că stigmatizarea este un proces interactiv social.

Spiker (1988, p.40) a identificat trei elemente care contribuie la ideea de stigmă: 1. atributul pe care-l prezintă o persoană și care o compromite în fața celorlalte persoane; 2. atitudinea socială față de persoana stigmatizată; 3. trăirile persoanei stigmatizate. (Bejenaru, 2009, p. 66)

O definiție operațională care satisface demersul nostru este dată de Frost (2011) în care integrează perpetuarea stigmatizării datorită experienței negative a stigmatizării, consecințele negative ale stigmatizării dar și efectele pozitive. Modelul lui Frost (2011), *Procesul modelului stigmatizării sociale și consecințele sale* este un model integrativ, care a pornit de la abordările teoretice clasice.

Procesul modelului stigmatizării sociale și consecințele sale

Sursă: Frost,D.,(2011)

Figura 2.2 Procesul modelului stigmatizării sociale și consecințele sale (Sursă: Frost, D., 2011)

În literatura adopției apare dublul stigmat al infertilității și ilegitimității, aspecte care sunt discutate în capitolul 2.

Infertilitatea sau lipsa copiilor involuntar a fost privită ca fiind o condiție anormală sau deficiență (Miall, 1984). În timp ce Goffman în lucrarea sa asupra stigmei nu apare în mod special ca fiind stigmatizat, el citează totuși un alt autor (Carling, 1962) care a asociat handicapul unei femei care se „simte inferioară și diferită datorită...inabilității de a avea copii” (Goffman,1963).

Conform unui studiu realizat în Suedia (Deka & Sarma, 2010), trei factori separați par să contribuie la stresul psihologic experimentat de bărbați și femei ca rezultat al infertilității. Cei trei factori, în ordinea importanței, pentru femei sunt:

1. A avea copii este principalul scop al vieții,

2. *Rolul femeii și al presiunii sociale,*

3. *Efectul asupra vieții sexuale.*

Pentru bărbați ordinea importanței factorilor 1 și 2 este inversată. Femeile experimentează mult mai intens infertilitatea și de asemenea dorința de a avea un copil este mai puternică.

Experiența copiilor adoptați, părinților biologici și părinților adoptivi a fost modelată de dublul „stigmat al infertilității și legitimității” (*„twin stigmata of infertility and illegitimacy”*) (Haines and Timms, 1985, Brodzinsky & Schechter, 1990). Toate societățile disting între nașterile legitime și ilegite și aplică penalități părinților necăsătoriți și, în multe cazuri, copiilor ilegiti. Eticheta *ilegiti* este dată unui grup social și poate avea conotații negative. Chiar dacă se elimină această etichetă, putem crede că s-a rezolvat o situație neplăcută, dar acest lucru nu se întâmplă (Foster Hartley, 1975).

David Kirk (1964, 1981) sugerează că părintele adoptiv este perceput de publicul general ca fiind diferit de părintele biologic. Una dintre aceste diferențe este timpul solicitat pentru a se pregăti ca părinte. Părintele biologic, de obicei apare după un proces care progresează într-o anumită perioadă de timp, cele 7/9 luni (concepție, gestație și naștere) precum hainele din perioada maternității, pregătirea camerei pentru copil, alte evenimente din timpul sarcinii sau de după naștere. Nu există o perioadă standard în ceea ce privește timpul în care devii părinte adoptiv. Percepția acestei diferențe este izbitoare în studiul lui Kirk al atitudinilor publice, care indică faptul că părintele adoptiv este considerat *a doua alegere*, după părintele biologic.

Investigarea atitudinilor față de adopție va fi discutată în detaliu în Capitolul 3 al tezei. Conceptul de „atitudine” se referă la dispoziția de a răspunde favorabil sau nefavorabil la un obiect, persoană, instituție sau eveniment. Definițiile formale ale atitudinilor diferă, atributul caracteristic atitudinilor fiind natura evaluativă (pro-împotriva, plăcut-neplăcut) (Ajzen, 2005). Atitudinile publice față de adopție au fost examinate din diferite perspective (Miall, 1996; Rompf, 1993), precum atitudinile generale față de adopție (Miall; Rompf), atitudinile față de adopțiile interracial sau transrasiale (Hollingsworth, 2000a; Howard, Royse, & Skerl, 1977) sau stigma socială asociată cu a fi adoptat (March, 1995).

Pornind de la rezultatele studiilor internaționale în acest domeniu, putem conchide că, în unele studii, adopția apare ca fiind patologică pornind de la asumția că legăturile familiale adoptive sunt *“pe locul doi”* iar copiii adoptați sunt *“a doua alegere”* (Bartholet, 1993, Kirk, 1964, 1981; Miall, 1996, 1989; Model, 1994). Atât părinții adoptivi (Miall, 1987, 1989), cât și adulții adoptați (March, 1995) au evidențiat că sunt social stigmatizați de alții, care pun

sub semnul întrebării trăinicia legăturilor familiale adoptive. În alte articole sunt evidente atitudinile favorabile față de adopție, față de părinții adoptivi, dar și față de familiile biologice. Încercând o prezentare sintetică a cercetărilor realizate în literatura autohtonă, principalele subiecte investigate au urmărit domenii de interes conexe precum atașamentul copiilor adoptați, profilul părinților adoptivi, motivația de a adopta și stigmatizarea familiilor adoptive. În acest capitol sunt punctate și miturile care apar față de adopție, copii adoptați și părinți adoptivi.

Meta-analize precedente s-au focalizat pe dezvoltarea copiilor adoptați în diferite domenii, de exemplu s-au axat pe dezvoltarea cognitivă (Van IJzendoorn, Juffer, & Klein Poelhuis, 2005), dezvoltarea fizică (Van IJzendoorn, Bakermans- Kranenburg, & Juffer, 2007) și mai puțin pe probleme de învățare (Van IJzendoorn et al., 2005) și probleme clinice (Juffer & Van IJzendoorn, 2005).

Literatura existentă sugerează că numai un procent redus din copiii adoptați experimentează dificultăți pe termen lung în unul sau mai multe domenii. Motivele pentru care copiii sunt adoptați internațional au inclus adesea sărăcie extremă, dezorganizare socială și alte traume (Altstein & Simon, 1991; Feigelman & Silverman, 1977, 1983; Sokoloff, Carlin, & Pham, 1984). Mulți copii adoptați internațional au experimentat abuz, neglijență, malnutriție, îngrijiri medicale precare (Chisholm, Carter, Ames, & Morison, 1995; Groza, Ryan, & Cash, 2003; Hoksbergen et al., 2003b; Lin, Cermak, Coster, & Miller, 2005; MacLean, 2003; Morison, Ames, & Chisholm, 1995).

Atitudinea comunității depinde de modul în care membrii comunității definesc atributele sau experiențele. Indivizii și familiile implicate în adopție pot experimenta suportul social sau dimpotrivă sancțiuni sociale în interacțiunea obișnuită. Suportul social poate servi ca mecanism intermediar între stres și sănătate pentru acești indivizi (Coburn & Eakin, 1993; Sherbourne & Hays, 1990). Lipsa suportului social poate exacerba problemele asociate cu familiile adoptive. Asistenții sociali și psihologii oferă consiliere și ghidare pentru potențialii părinți adoptivi, pentru lipsa lor de informații empirice, care sunt formate și influențate de comunitate. Orientarea teoretică a constructivismului social a fost binevenită pentru a explora atitudinea comunității în general, a părinților adoptivi și a copiilor adoptați.

Multe studii din literatură care au investigat atitudinile față de adopție s-au focalizat fie pe populații specifice, fie pe practici utilizate în adopție. Atitudini favorabile adopției față de părinții adoptivi și față de părinții biologici au fost evidențiate de Haugaard, West și Moed (2000), atât pe un eșantion randomizat în Canada (Miall, 1996) dar și pe populația din SUA (Rompf, 1993). Hollingsworth (2000a) a evidențiat corelatele socio-demografice ale

atitudinilor față de adopțiile transrasiale. Beeman și Boisen (1999) au descoperit că atitudinile față de profesioniștii care lucrează în sistemul de protecție al copilului sunt favorabile, profesioniștii considerând că aparținătorii sunt mai dificil de supervizat.

Comunitatea, ca parte implicată în adopție, oferă contexte sociale pentru recrutarea familiilor adoptive. Obișnuința valorilor comunității este esențială pentru recrutarea practicienilor pentru adopție și pregătirii clienților pentru răspunsurile potențiale culturale și sociale ale familiei adoptive (Wegar, 2006).

Multe studii au găsit și rezultate pozitive în adopție. Miall (1996), în examinarea parentalității familiilor adoptive și a copiilor adoptați, a descoperit că familiile adoptive sunt funcționale la fel ca și familiile biologice și experimentează aceleași recompense și provocări ca și familiile biologice.

O'Brien & Zamostny (2003) au sugerat că s-ar putea realiza următoarele îmbunătățiri metodologice pentru a îmbunătăți cercetarea în adopție:

- 1) Folosirea grupurilor de comparație adecvate;
- 2) Includerea evaluărilor multinivelare longitudinale;
- 3) Utilizarea metodelor consistente de culegere a datelor;
- 4) Atenție în interpretarea datelor.

Capitolul 4 al lucrării se concentrează pe cercetarea atitudinilor studenților și profesioniștilor față de adopție și percepția acestora asupra potențialului de stigmatizare socială pe seama copiilor adoptați și familiilor adoptive.

Cele mai multe studii s-au concentrat pe predicția comportamentului pornind de la atitudini, cadrul teoretic fiind teoria comportamentului planificat, predecesorul său fiind teoria alegerilor raționale (Ajzen, 2001).

Premisa centrală a teoriei alegerilor raționale este că oamenii iau decizii comportamentale pe baza luării în considerare a informației disponibile (Ajzen, 1975; Deborah, Gallois, & McCamish, 1993). Din această perspectivă, se presupune că oamenii sunt „*actori raționali*” care iau decizii comportamentale motivate. Conform modelului, determinantul imediat al comportamentului este intenția persoanei de a-l realiza (Deborah, Gallois, & McCamish, 1993). Modelul propune că atitudinea oamenilor față de comportament este în funcție de credințele privind consecințele realizării comportamentului și valoarea fiecărei consecințe (rezultatele evaluării).

Am considerat stigmatizarea o sursă de constrângere socială care ar putea influența negativ formarea noii familii.

Metoda folosită a fost ancheta, iar instrumentul utilizat chestionarul, format din 28 de întrebări închise, grupate în patru categorii și anume despre părinți și copii, despre adopție în general, despre părinții adoptivi și despre copiii adoptați.

Obiectivele urmărite au fost următoarele:

1. Examinarea percepției profesioniștilor privind adopția, copiii adoptați și părinți adoptivi, precum și percepția studenților cu referire la aspectele menționate.
2. Analiza potențialelor diferențe între cele două eșantioane legate de atitudinea față de adopție.
3. Analiza potențialelor diferențe între cele două eșantioane legate de dorința de a lua în considerare adopția.
4. Analiza potențialelor diferențe între cele două eșantioane, în funcție de modul în care sunt percepuți copiii adoptați față de copiii biologici.
5. Explorarea motivelor pentru care doresc să ia în considerare adopția studenții precum și a barierelor în adopție.

Pentru a atinge obiectivele propuse am formulat trei ipoteze de cercetare ale analizei cantitativă. Acestea sunt:

Ipoteza 1: *Nu există diferențe semnificative în modul în care respondenții percep parentalitatea în cazul copilului biologic și copilului adoptat.*

Ipoteza 2: *În funcție de experiența respondenților există diferențe semnificative în ceea ce privește caracteristicile (1) părinților adoptivi și (2) a copiilor adoptați.*

Ipoteza 3: *În funcție de experiența respondenților există diferențe semnificative în ceea ce privește atitudinea față de adopție și intenția de a adopta.*

Au fost analizate întrebările deschise ale chestionarului: *Care sunt motivele pentru care studenții ar lua în considerare opțiunea de a adopta? Care sunt barierele care i-ar împiedica pe studenți să ia în considerare opțiunea de a adopta?*

Variabilele analizate sunt următoarele:

- Variabilele etichetă: gen, vârstă, ocupația
- Atitudinea față de adopție
- Dorința de a adopta (intenția)
- Portretul copiilor adoptați (modalitatea în care sunt percepuți comparativ cu ceilalți copii: la școală, comportamental, consum de alcool, adaptare, fericire, încredere)

- Părinții adoptivi (asocieri: care este primul cuvânt pe care îl asociază cu familia adoptatoare)
- Sursele de informare (care sunt principalele surse de informare legate de adopție)

Lotul de cercetare este format din 360 de subiecți: 60 de profesioniști (care lucrează în sistemul de protecție al copilului, specializat în adopții: juriști, asistenți sociali, psihologi, cadre didactice) și 300 de studenți.

Chestionarul adresat studenților a fost aplicat studenților de la Universitatea Babeș – Bolyai, (Facultatea de Litere, Științe Politice, FSEGA) și Universitatea de Medicină (secția Stomatologie) din Cluj-Napoca.

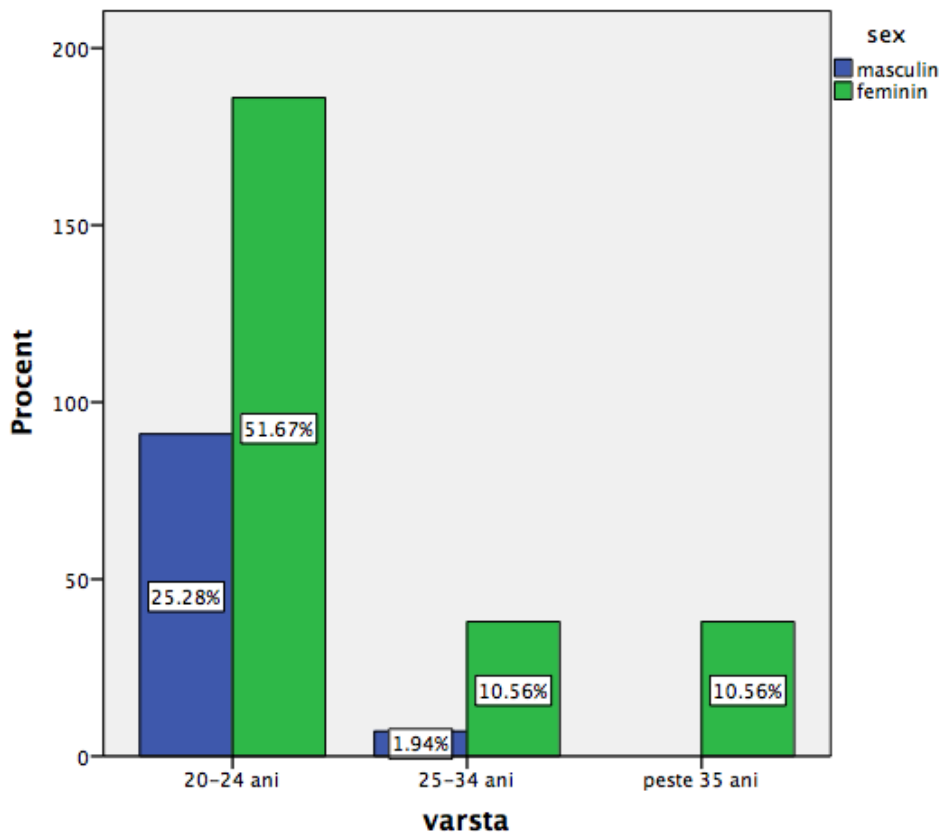
Profesioniștii au completat chestionarul varianta on-line. Din cadrul studenților, doar 11 au completat chestionarul în varianta on-line. Eșantionarea a fost de conveniență, bazându-se pe accesul la unitățile menționate unde a fost aplicat chestionarul și pe dorința profesioniștilor de a completa on-line chestionarul, respectiv a studenților.

Chestionarul a fost preferat ca instrument pentru acest studiu din două motive și anume acela de a asigura anonimatul participanților precum și de a încuraja, prin păstrarea anonimatului, oferirea de răspunsuri sincere la întrebările legate de modul în care este percepută adopția, părinții adoptivi, respectiv copiii adoptați.

După colectarea datelor, a urmat introducerea acestora în S.P.S.S. versiunea 21 (Statistical Package for the Social Sciences), respectiv, codarea lor.

Lotul general de participanți este format din 72,8% femei și 27,2% bărbați. Distribuția în funcție de gen este inegală, fiind mai mulți subiecți de gen feminin.

Din eșantionul studenților distribuția de gen înregistrează următoarele procente: respondenții de gen feminin reprezintă 67,3% față de 32,7%, procentul studenților de gen masculin.

Figura 4.3 Distribuția întregului eșantion în funcție de gen și vârstă

Atitudinea față de adopție din perspectiva profesioniștilor și a studenților este în general favorabilă. Din perspectiva celor care și-au exprimat intenția de a lua în considerare adopția, adopția este apreciată ca soluție acceptabilă numai în condițiile în care celelalte metode nu au rezultat. Recunoscută fiind importanța acordată copilului pentru fericirea familiei, se admite adopția ca proces pozitiv, atunci când cuplul a eșuat în încercarea de a avea un copil biologic, chiar și prin metode de procreere artificială. Identificăm o valorizare a relațiilor biologice, de sânge, în interiorul familiei și importanța background-ului genetic în dezvoltarea ulterioară a copilului, în special din punct de vedere social.

Prin urmare, majoritatea respondenților au o atitudine favorabilă adopției (80,6%). Analizând rezultatele pe cele două eșantioane, specialiștii (86,6%) au obținut un procent mai mare comparativ cu studenții (79%). Majoritatea respondenților studenți nu ar dori să adopte (62,3%). Majoritatea specialiștilor sunt în schimb nehotărâți (68%). Experiența de viață și cea profesională a specialiștilor (asistenți sociali, juriști, psihologi și cadre didactice) nu îi ajută să aibă păreri mai ferme, dimpotrivă, îi face mai ezitanți, chiar dacă atitudinea față de adopție

este una favorabilă.

Tabelul 4.1 Distribuția celor două eșantioane în funcție de opinia față de adopție

RĂSP UNS	Studenti		Specialiști	
	Frecv.	%	Frecv	%
Opinie favorabilă	238	79 %	52	86,6%
Neutră	58	19,33%	8	13,33%
Nefavorabilă	4	1,33%	0	0
Total	300	100	60	100

Majoritatea respondenților specialiști consideră că, acești copii au probleme școlare la fel precum copiii biologici (93,3%), prezintă o dezvoltare afectivă la fel de bună (95%), încredere (68,3%), adaptare (71,6%), sunt la fel de predispuși spre manifestarea unor comportamente neagreate social (66,6%), aceleași probleme cu diferite substanțe (91%). Constatăm că specialiștii acordă fericirii copilului adoptat în cadrul familiei cel mai mare procent (95%).

Opinia respondenților cu privire la părinții adoptivi se concentrează pe infertilitate (nu pot avea copii) (42,2%), și pe dorința părinților adoptivi de a avea o familie (36,1%).

Dar, în prim plan este infertilitatea, astfel că trecerea de la statusul de persoană infertilă la cel de părinte adoptiv poate fi influențată, potrivit lui Salzer (2000,p. 390) atât de factori negativi (stigmatizare) cât și de factori pozitivi față de parentalitatea adoptivă (dorința de a avea o familie). Un procent extrem de mic dintre respondenți (6,1%) îi percep pe părinții adoptivi ca fiind fericiți.

Specialiștii au experiență profesională și atunci portretul copiilor adoptați este mult mai bine conturat, observându-se acest lucru în diferența de procente care există între cele două categorii. Observațiile existente la dosarele copiilor adoptați, evaluările psihologice, caracterizările, precum și datele care urmăresc evoluția lor școlară și din perspectiva monitorizărilor realizate de serviciul de monitorizare post-adopție oferă specialiștilor mai multe informații, care permit conturarea reală a unui portret corespunzător al copiilor adoptați. Rezultatele cercetării sunt diferite de unele rezultate obținute în străinătate, realizat pe specialiști, o treime dintre ei (28%) indicând că, unii copii adoptați au mai multe probleme la

școală, comportamente delictive sau probleme cu drogurile. Acest lucru este surprinzător, deoarece sunt puține dovezi empirice care să susțină această credință (Whitten, 2008).

O altă sursă de stigmatizare socială a copiilor adoptați o constituie centrarea pe problemele exteriorizate de copiii adoptați (Miall, 2000), idee susținută de o treime dintre respondenții studenți (36%) care consideră că, în general, copiii adoptați sunt mai predispuși spre manifestarea unor comportamente neagreate social. De asemenea, mai mult de o treime dintre respondenții studenți (44,3%) consideră copiii adoptați ca fiind mai puțin fericiți decât ceilalți copii.

În vederea verificării veridicității primei ipoteze am utilizat testul T pentru eșantioane independente pentru a măsura că *nu există diferențe semnificative în modul în care respondenții percep parentalitatea în cazul copilului biologic și copilului adoptat.*

Analizând datele rezultate în urma testului t, concluzia este că nu există diferențe semnificative pentru modul cum percep parentalitatea copilului biologic și copilului adoptat între cele două subgrupuri formate în funcție de experiență (studenți și specialiști).

Având în vedere că nu există diferențe semnificative pentru modul cum percep parentalitatea între cele două subgrupuri putem confirma prima ipoteză de cercetare.

Cea de-a doua ipoteză de cercetare verifică dacă în funcție de experiența respondenților există diferențe semnificative în ceea ce privește caracteristicile (1) părinților adoptivi și (2) a copiilor adoptați.

Caracteristicile părinților adoptivi se referă la următorii itemi care au fost investigați: faptul că nu pot avea copii (infertilitatea), dorința de a avea o familie, sunt fericiți și generoși.

Caracteristicile copiilor adoptați se referă la următorii itemi care au fost investigați: au probleme de comportament, au probleme cu alcoolul/drogurile, modul de adaptare, încrederea în sine.

Pentru a măsura existența unor diferențe semnificative în ceea ce privește modul în care experiența respondenților surprind caracteristicile părinților adoptivi s-a utilizat testul t pentru eșantioane independente. Am constatat că există diferențe semnificative în ceea ce privește caracteristicile părinților adoptivi, este vorba de faptul că nu pot avea copii între cele două subgrupuri formate în funcție de experiență (specialiștii și studenții).

Am constatat în continuare că nu există diferențe semnificative în ceea ce privește caracteristicile copiilor adoptați, este vorba de faptul că au probleme de comportament între cele două subgrupuri formate în funcție de experiență (specialiștii și studenții).

Având în vedere că există diferențe semnificative doar pentru caracteristicile părinților adoptivi (nu pot avea copii) între cele două subgrupuri putem confirma parțial a doua ipoteză

de cercetare.

A treia ipoteză de cercetare, în funcție de experiența respondenților presupun că există diferențe semnificative în ceea ce privește atitudinea față de adopție și intenția de a adopta a fost de asemenea testată.

Pentru a măsura existența unor diferențe semnificative în ceea ce privește atitudinea față de adopție și intenția de a adopta s-a utilizat testul t pentru eșantioane independente.

Tabelul 4.2 Compararea subgrupurilor (studenți și profesioniști) în funcție de atitudinea față de adopție, intenția de a adopta, prieteni/cunoștinte care sunt adoptați, surse de informare

	t	Sig. 2-tailed	Media	
			S (N=60)	St (N=300)
Caracteristici părinți adoptivi	-2,692	.001	0,27	0,45
Atitudinea față de adopție	-1,4	.002	0,65	0,98
Intenția de a adopta	15,22	.000	1,53	0,38
Surse de informare	-0,85	.395	0,50	0,56
Parentalitate copil biologic și copil adoptat	1,50	.134	2,00	1,90
Caracteristici copii adoptați	0,702	.483	1,77	1,71

Legendă: t = valoarea lui t; sig. (2-tailed) = nivelul de semnificație de 5% al lui t (intervalul de încredere este de 95%)

Analizând datele rezultate în urma testului t, concluzia este că nu există diferențe semnificative pentru atitudinea față de adopție între cele 2 subgrupuri, specialiști și studenți. Rezultatele acestea se pot datora eșantionului mic din cazul specialiștilor comparativ cu studenții.

În urma analizei datelor am constatat că există diferențe semnificative în funcție de intenția de a adopta între cele două subgrupuri (specialiști și studenți).

Având în vedere că există diferențe semnificative doar pentru intenția de a adopta între cele două subgrupuri putem confirma parțial a treia ipoteză de cercetare.

Pentru completarea datelor cantitative am analizat răspunsurile celor două categorii de respondenți, la întrebarea deschisă, în funcție de următoarele teme: motivația de a adopta precum și barierele de a adopta.

Temele pe care s-au centralizat răspunsurile sunt centrate pe motivația de a adopta și surprind barierele în calea adopției, în cazul studenților.

Tabelul 4.3 Motivația pentru a adopta (pentru cei care au răspuns la întrebarea deschisă)

De a face o diferență în viața unui copil	11,21%
De a oferi unui copil experiența unei familii pozitive	20%
Sens și semnificație în viață	11,21%
Credințe religioase	0,9%
Mi-ar place să devin părinte	1,8%
Nu pot avea copiii proprii (infertilitate, dificultăți de concepție, teama de naștere, teama de complicații)	54%

Motivația cea mai puternică pentru adopție este infertilitate (*în caz că nu pot avea copii*), un procent de 54% din totalul răspunsurilor, urmată de dorința de a oferi o familie (20%) și de a face o diferență în viața unui copil (11,2%). Motivele religioase sunt alese de către respondenții studenți ca fiind cele mai puțin importante (0,9%).

Tabelul 4.4 Bariere pentru Adopție (pentru cei care au răspuns la întrebarea deschisă)

Prea tânăr	23,5%
Profesia/cariera/studiile	4,7%
Resurse financiare inadecvate, responsabilitate	16,03%
Nesiguranță datorită problemelor de sănătate sau temperament, genetice, atașament	6,6%
Nu m-am gândit	16,03%
Legături de sânge (vreau propriul copil biologic)	28,3%
Nu vreau copii, nu îmi plac	2,8%
Nu sunt căsătorit/ă	0,9%
Propriul copil	0,9%

În timp ce principala motivație de a adopta este infertilitatea, principala barieră pentru adopție este *legătura de sânge* (dorința de a avea propriul copil biologică), un procent de 28,3%.

Următoarele bariere sunt stadiul de vârstă, (23,5%) perioada studenției și a constrângerilor determinate de această perioadă (16%).

Următoarele bariere sunt nesiguranța datorită problemelor de sănătate sau temperament, genetice, atașament; nu doresc copii, nu sunt căsătoriți sau pentru că au deja propriul copil.

Principala sursă de informare despre adopție este internetul în special pentru categoria de vârstă 25-34 de ani. În cazul specialiștilor rezultatele sunt diferite, principala sursă de informare sunt prietenii și abia apoi internetul.

Vizibilitatea instituțiilor care se ocupă de adopții este scăzută, doar specialiștii o consideră o sursă de informare deoarece sunt parte componentă a acestor instituții, fiind angajați ai instituțiilor de protecție a copilului.

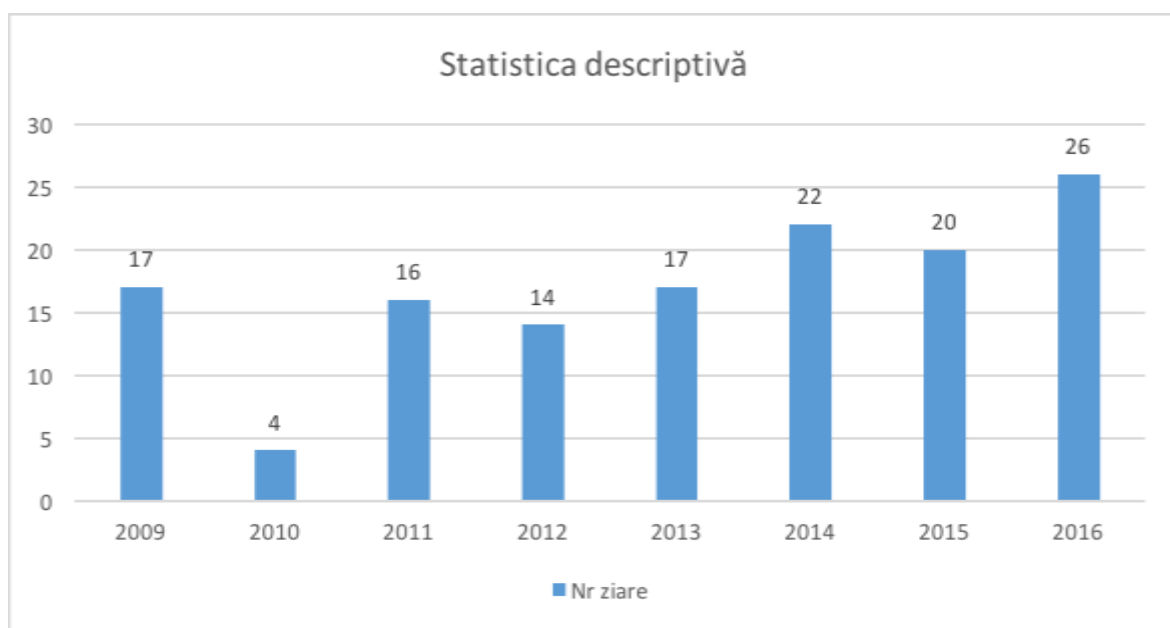
Cum este văzută adopția în mass-media? Iată o întrebare care își caută răspuns în Capitolul 5, prin investigarea portretului adopției în mass-media și care a fost importantă de explorat pentru profesioniști, deoarece părinții adoptivi și prospectivi tind să caute informații despre adopție din diferite surse - inclusiv, media, resurse on-line.

Formularea acestei întrebări a avut la bază observațiile din literatura de specialitate care arată că știrile care apar în media sunt dramatice, senzaționale, existând o reprezentare de 2:1 rată a aspectelor negative față de cele pozitive. Cercetătorii au ajuns la concluzia că publicul nu are o părere completă despre adopție (Adamec & Miller, 2007).

Comunicațiile de masă prin televiziune, radio și presa scrisă influențează atitudinile și comportamentele personale, prin intermediul unui proces de propagare a comunicării în două etape. Ideile lansate prin mass-media, ajung în primă fază la liderii de opinie, iar de la aceștia, în cadrul unei a doua faze, la grupurile de populație mai puțin implicate mediatic. (Sana, 2014). În ceea ce privesc adopțiile, publicul tuturor problemelor este reprezentat de părinții adoptivi, publicul apatic poate fi format de cunoștințe care cunosc cazuri dar nu sunt foarte interesați de domeniu. Pe de altă parte, prietenii, rudele pot fi publicuri ale unor singure probleme, fiind interesați atunci când se ivesc probleme specifice. Publicul problemelor fierbinți este reprezentat de persoanele care au auzit despre adopții doar în cadrul mass-media și sunt receptivi la informații despre acest subiect (Sana, 2014). Contextul cultural este prezent în decodarea și interpretarea mesajului, în timp ce perspectiva informațională acordă o importanță mai mare laturii cognitive (Rotar & Lepădatu, 2013).

Imaginea pe care mulți oameni o au despre adopție este aceea a unui cuplu tânăr, stabil din punct de vedere economic, dornici de a avea un copil, atașându-se de un copil sănătos care seamănă cuplului, care a fost născut de o mamă adolescentă, incapabilă din punct de vedere emoțional și financiar de a avea grijă de el/ea. Cuplul crește copilul ca și cum ar fi părinții naturali, situație în care nici copilul, nici părinții adoptivi nu se privesc ca fiind diferiți de alte familii biologice pe care le cunosc (Hollingsworth, 2003).

Analiza de conținut a fost folosită pentru a cerceta conținutul știrilor despre adopție publicate în presa scrisă electronică din România din 2009 până în 2016 (anii au fost selectați astfel făcând parte din perioada pregătirii tezei de doctorat). Dintr-un total de 288 link-uri accesate au fost selectate 118 ziare. Articolele publicate pe bloguri personale, site-uri juridice cu prezentare/răspuns la întrebări legate de procedură au fost eliminate. Cuvintele cheie folosite pentru căutare au fost *adopție*, *părinți adoptivi*, *familie*, *copii adoptați*, *familie biologică*. A fost utilizat programul Atlas ti., versiunea 10.48.

Figura 5.4 Articole publicate în perioada 2009-2016 în urma căutărilor pe internet după cuvintele cheie adopție/copii adoptați 2009-2016

Excluse: articole publicate pe bloguri personale, articole publicate pe site-uri juridice cu prezentarea/răspuns la întrebări legate de procedură.

La fel ca în alte cercetări internaționale realizate (Creedy, 2001) portretul adopției în mass-media a părinților biologici este unul negativ. Părinții biologici nu sunt menționați la fel

de des ca și copiii adoptați sau ca și părinții adoptivi. Ceea ce este diferit față de studiile menționate din literatură este un procent mult mai ridicat pentru articole care conțin titluri cu valență pozitivă, aspect care poate îmbunătăți vizibilitatea adopției în ochii cititorului, promovând adopția. De asemenea, în cazul părinților adoptivi, în această cercetare aspectele pozitive primează față de cele negative, dar pe ansamblu articolele cu valențe neutre depășesc numărul articolelor pozitive, insistându-se pe aspectele legislative.

Chiar dacă s-a înregistrat un număr mai mare pentru titlurile cu valență pozitivă, analizând conținutul fiecărei categorii se poate identifica că portretul părinților adoptivi este unul neutru, în articole fiind prezentate informații legate de legislație, procedură, pași de urmat, statistici.

De asemenea marea majoritate a imaginilor folosite de media pentru a ilustra acest subiect prezintă fie bebeluși, fie familii însoțite de bebeluși, transmitând un mesaj care duce la formarea unei reprezentări greșite a segmentului de vârstă a copiilor adoptabili. Statistica realizată la nivel național în decembrie 2015 evidențiază că numărul copiilor adoptabili la nivel național este de 2953, numărul cel mai mare înregistrându-se pentru categoria 7-13 ani (1711 copii adoptabili la nivel național), numărul total al copiilor adoptabili fiind 2953 (sursă ANPDC).²

---

² Note: 2015* date parțiale. Sentințe definitive înregistrate în R.N.A până la data de 31.12.2015, conform documentelor transmise de către D.G.A.S.P.C., conform datelor statistice publicate pe site-ul ANPDC, <http://www.copii.ro/statistici/>

Imagini folosite

- Imaginile asociate familiilor adoptatoare și copiilor adoptați sunt imagini în care sunt folosiți bebeluși (un număr de 15 articole dintre articole care au folosit și imagini).

Figura 4.5 Imagini asociate copiilor adoptați

De asemenea, portretul realizat familiei adoptive prin intermediul imaginilor este unul diferit față de portretul real. Se aseamănă foarte mult cu imaginea care există în literatura internațională, imaginea unui cuplu tânăr, stabil din punct de vedere economic, dornici să aibă un copil, atașându-se de un copil sănătos care seamănă cuplului (Hollingsworth, 2003).

Cu cât mai des este prezentat un subiect în media, de exemplu, accentuarea aspectelor legate de procedură, legislație cu atât acest subiect devine mai accesibil în memoria publicului. Cu cât știrile se focalizează mai mult pe un anumit subiect, cu atât audiența va percepe acel subiect ca fiind mai important, percepând astfel că este dificil să adopți un copil.

Știrile dramatice cresc puterea știrilor în stabilirea agendei. De aceea și articolele legate de părinți biologici sunt în principal negative, accentuându-se partea de senzational, abandon, vânzări ale copiilor. Aceste aspecte contribuie la stigmatizarea copiilor adoptați, care sunt considerați apoi *a doua alegere*, cu trecut problematic, accentuându-se importanța legăturilor

biologice.

Oamenii acordă mai multă atenție poveștilor care sunt la începutul știrilor, acceptă știrile ca fiind valoroase și reprezentative (Baran & Davis, 2012). Acest aspect se regăsește și în cercetarea realizată, analizându-se și valența asociată titlurilor. Valența asociată titlurilor este una pozitivă (45%). Din categoria titlurilor care au o valență pozitivă conținutul titlurilor se centrează pe drepturile copiilor dreptul la o familie, simplificarea procedurilor, număr mai mare de adopții finalizate, beneficii pentru părinții adoptivi.

Concluziile cercetării, limitele demersului de cercetare și câteva recomandări sunt prezentate în ultimul capitol al lucrării.

Portretul familiei adoptive din mass-media este similar cu cel declarat oficial de instituțiile implicate în adopție, Oficiul Român de Adopție și ANPDC și anume vârsta medie, majoritatea celor care adoptă sunt familii (șapte din opt adoptatori) și mai puțin persoane singure (unul din opt), nu au copii biologici, au încercat fără succes să aibă proprii copii, vârstă medie a familiilor adoptive este de 38–40 ani, nivelul de educație ridicat (Buzducea, D., & Lazăr, F. (2011), Bejenaru, 2010). În schimb, imaginile asociate familiilor adoptive sunt de multe ori imagini ale unui cuplu tânăr, iubitor și cu copii adoptați care sunt asemănători cu părinții adoptivi.

Imagini folosite

Figura 5.6 Imagini asociate familiilor adoptive

Vizibilitatea instituțiilor oficiale care se ocupă de adopții este scăzută în cazul studenților, însă specialiștii, fiind angajați ai instituțiilor de protecție a copilului o consideră o sursă de informare.

Cazurile senzaționale și dramatice prezentate în mass-media scot la iveală portretul negativ asociat părinților biologici, care nu sunt menționați la fel de des ca și copiii adoptați sau ca și părinții adoptivi.

Sursele de informare pentru studenți în ceea ce privește adopția sunt reprezentate de internet. Viitoarea generație de părinți adoptivi este considerată *digital natives*, generație născută cu tehnologia, care, prin interacțiunea cu tehnologia digitală, are o mai bună înțelegerea a conceptelor legate de acest subiect. Tehnologia digitală face parte din natura lor, au crescut cu ea, iar aceasta le-a modelat felul de a gândi și de a procesa informația, într-un chip fundamental diferit de *digital immigrants* (cei care au crescut în cultura tiparului și a televizorului) (Prensky, 2001).

În ceea ce privește limitele acestei lucrări, cercetarea este umbrită de faptul că rezultatele se bazează pe răspunsurile unui număr mic de profesioniști și de faptul că

instrumentul folosit nu permite clarificarea unor răspunsuri sau explorarea anumitor teme. Cu toate acestea, chestionarul a permis aflarea câtorva răspunsuri legate de această temă și poate fi un punct de plecare înspre o cercetare exploratorie care să vizeze atitudinile publicului larg legat de adopție.

Aspecte din această cercetare pot fi îmbunătățite, în special prin implicarea mai multor cercetători procesul de codare fiind important să fie implicați mai mulți cercetători care să întărească și să valideze consistența datelor.

Ca toate analizele de conținut, un aspect al cercetării este că doar conținutul manifest poate fi codat. Câteodată semnificația articolului se pierde deoarece nu poate fi încadrat într-o anumită categorie. Câteva articole au încurajat indivizii să adopte, dar nu au menționat părinții adoptivi.

Alte aspecte care merită luate în considerare ar fi analiza articolelor cu rating mare sau numărul de vizualizări pentru fiecare articol în parte. Conform teoriei stabilirii agendei (agenda-setting), prezentând povești de succes ale adopției, care de multe ori sunt necunoscute publicului, avem ocazia să modelăm atitudinile și opiniile publicului.

Una dintre limitele studiului este faptul că acest segment de populație nu este reprezentativ pentru întreaga comunitate, iar rezultatele nu se pot generaliza. Ar fi interesant de investigat atitudinile studenților longitudinal, pentru a observa diferențele care apar în atitudine, intenție și comportamentul propriu-zis, după ce sunt implicați în viața de familie.

Numărul mic al specialiștilor din cercetare reprezintă o altă limită a studiului.

Printre direcțiile de continuare ale cercetărilor pe această temă propun, în primul rând, efectuarea unor investigații mai amănunțite pe un lot mai extins, care să includă subiecți din cât mai multe localități, atât din mediul urban, cât și din mediul rural și care să includă și alte profesii. Ar merita să ne aplecăm atenția către investigarea celor care au obținut rezultate pozitive în ceea ce privește intenția de a adopta, pentru a afla dacă ei vor adopta în cele din urmă. Nu în cele din urmă, o cercetare calitativă, în care să se urmărească analiza procesului de luare a deciziei de a adopta, ar aduce completări valoroase acestei lucrări.

Printre **recomandările** bazate pe cercetare, dar și pe literatura studiată se numără:

- 1) Realizarea unor programe de educație familială pentru studenți;
- 2) Centrarea mesajelor media pe copilul aflat în dificultate și dreptul copilului de a avea o familie;

- 3) Cursuri de formare continuă adresate specialiștilor pentru a fi la curent cu ultimele cercetări în ceea ce privește adopția, părinții adoptivi, copiii adoptați, comunitatea, mass-media pentru a asigura creșterea calității serviciilor oferite;
- 4) Realizare de grupuri de suport pentru familiile adoptive, copiii adoptați (dezvoltarea competențelor socio-emoționale);
- 5) Realizarea unui ghid cu mituri și realități în ceea ce privește adopția și membrii triadei adopției;
- 6) Campanii media adresate viitorilor părinți (adresate categoriei de vârstă specifice studenților) pentru promovarea adopției;
- 7) Utilizarea testimonialelor în campaniile de recrutare ale părinților adoptivi;
- 8) Folosirea internetului ca modalitate de promovarea a adopției (presa electronică, site-uri interactive, aplicații pe telefoanele mobile, accesibilitate la rețelele de socializare utilizate de tânăra generație: Facebook, Snapchat, Instagram, Youtube);
- 9) Creșterea vizibilității instituțiilor și a serviciilor oferite prin forme diferite față de cele tradiționale (Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, ANPDC);
- 10) Modificări la nivel de limbaj, printr-un limbaj pozitiv al adopției (centrat pe modificări pozitive în utilizarea termenilor) în mass-media;
- 11) Realizarea unui ghid pentru jurnaliști, cu sugestii legate de felul în care să scrie despre adopție;
- 12) Modificarea subiectelor alocate adopției (accentul pe poveștile familiilor adoptive, prezentarea poveștilor de succes) în scopul valorizării adopției;
- 13) Modificarea imaginilor folosite de către mass-media în prezentarea copiilor adoptați și a familiilor adoptive;
- 14) Realizarea unor campanii de educare a publicului în ceea ce privește adopția, caracteristicile părinților adoptivi, copiilor adoptați de către specialiștii implicați. Aceste campanii trebuie să se focalizeze pe miturile care apar în mod frecvent asociate adopției, copiilor adoptați și părinților adoptivi (ilegitimitate, infertilitate, copii cu probleme);
- 15) Realizarea de către instituțiile implicate și specializate în adopții a unor campanii de informare adecvată legată de procedură și legislație;
- 16) Continuarea realizării unor campanii legate de promovarea adopției în mass-media;
- 17) Suport pentru realizarea grupurilor de părinți adoptivi și conexiunea acestor grupuri cu comunitatea.

Valoarea cercetării este ancorată în faptul că în România nu există studii legate de această temă și de faptul că rezultatele ipotezelor propuse ating unele concluzii ale altor studii internaționale de aceeași factură. Se deschid astfel numeroase posibilități de continuare a studiilor pe tema investigării atitudinilor față de adopție, dar și încercarea de a modifica prezentarea adopției în mass-media aceasta ducând la creșterea numărului de adopții.

Adopția este un proces pe toată durata vieții, care aduce bucurii și satisfacții părinților. Drumul spre adopție poate fi unul cu așteptări multiple, politici diferite, frustrări. Unii copii adoptabili au probleme fizice sau psihologice care devin evidente în timp, afectând dezvoltarea copilului. Chiar în absența acestor probleme, părinții adoptivi trebuie să facă față provocărilor, să-și ajute copilul să construiască o stimă de sine sănătoasă, sarcină dificilă într-o societate care valorizează legăturile biologice, identitatea incluzând toate aspectele mediului copilului fără să nege nici unul dintre ele.

Schimbarea imaginii adopției în reprezentarea socială este un proces necesar, ținând implementarea standardelor europene în sistemul protecției copilului din România. Într-un sens mai larg, efectul dorit al cercetării este de a contribui la schimbarea atitudinii viitoarei generații de părinți, la creșterea numărului de adopții și modificării limbajului folosit în mass-media legat de subiectul adopție.

BIBLIOGRAFIE³

- Adamec, C., & Miller, L. (2007). *The Encyclopedia of Adoption*. New York: Library of Congress Cataloging- in Publication Data.
- Ajzen, I. (2001). Nature and Operation of Attitudes. *Annual Reviews Psychology*, 52, 27-58.
- Ajzen, I. (2005). Explaining Intentions and Behavior. In I. Ajzen, *Attitudes, Personality and Behavior* (pp. 117-141). New York: Open University Press.
- Arendell, T. (2000). Conceiving and Investigating Motherhood. The Decade's Scholarship. *Journal of Marriage and the Family*, 1193.
- Associates, P. S. (1997). *Benchmark adoption survey*. Princeton, NJ.
- Baltimore, D. (2008). Understanding the concept of adoption: A qualitative analysis with adoptees and their parents. *Human Development and Family Studies*.
- Baran, S., & Davis, D. (2012). Media and Society: The Role of MEDIA in the Social World. In S. Baran, & D. Davis, *Mass Communication Theory. Foundations, Ferment and Future* (pp. 278-312). Boston: Wadsworth.
- Barth, R., & Berry, M. (1988). *Adoption and Disruption: rates, risks and responses*. Aldine Transaction.
- Bartholet, E. (1993). *Family Bonds: Adoption and the politics of parenting*. Boston: Houghton Mifflin.
- Bausch, R. (2006). Predicting Willingness to Adopt a Child: A Consideration of Demographic and Attitudinal Factors. *Sociological Perspective*, vol. 49.
- Becker, G. (1997). *Healing the Infertile Family Strengthening Your Relationship in the Search for Parenthood*. California: University of California Press.
- Becker, K., & Carson, D. S. (2002). Negotiating the dance: Consulting with adoptive systems. *The Family Journal*, 80-86.
- Beckett, C., & Maughan, B. M. (2007). Scholastic Attainment Following Severe Early Institutional Deprivation: A Study of Children Adopted from Romania. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 1063-1073.
- Bejenaru, A. (2009). Stigmatizarea socială a adoptaților și adoptivilor . *Revista de Sociologie*, 65-76.
- Bejenaru, A. (2010). Adopția copiilor. In D. Buzducea, *Asistența socială a grupurilor de risc* (pp. 197-222). Iași: Editura Polirom.
- Bhargava, V. (2005). *Adoption in India: Policies and Experiences*. New Delhi: Sage

---

³ Surse bibliografice folosite pentru întreaga teză

Publications India.

- Bonds-Raacke, J. (2009). College Students Attitudes toward Adoption: A Brief Note. *College student Journal*, 39(1), 132-135.
- Borders, L., & Black, L. K. (1998). Are adopted children and their parents at greater risk for negative outcomes? *Family Relations*, 237-241.
- Bowie, F. (2004). *Cross-Cultural Approches to Adoption*. London: Routledge.
- Bowlby, J. (1984). *Attachment and loss*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Bowlby, J. (1988). *Clinical Application of Attachement Theory: A secure base*. London: Tavistock/Routledge.
- Brabender V., M., & Fallon, A. E. (2013). *Working with Adoptive Parents: research, theory and therapeutic interventions*. Wiley.
- Brady, M. (2011). <http://admn502awiki.pbworks.com/w/page/10041942/content>. Retrieved from <http://admn502awiki.pbworks.com/w/page/10041942/content>: <http://admn502awiki.pbworks.com/w/page/10041942/content>
- Brodzinsky, D. (1987). Adjustment to adoption: A psychological perspective. *Clinical Psychology Review*, 25-47.
- Brodzinsky, D. M., & Palacios, J. (2005). *Psychological Issues in Adoption. Research and Practice*. Greenwold Publishing Group.
- Brodzinsky, D., & Schechter, M. (1990). *The Psychology of Adoption*. New York: Oxford University Press.
- Buzducea, D., & Lazăr, F. (2011). Profilul părinților adoptivi din România și motivația adopției copiilor greu adoptabili. *Calitatea Vieții*, 313-334.
- Clark-Miller, K. (2007). Social stigma and the Adoptive Identity. *Annual Meeting of the Aemrican Sociological Association*. New York.
- Cohen, N. (2008). Adoption. In M. Rutter, D. Bishop, D. Pine, S. Scott, J. Stevenson, E. Taylor, & A. Thapar, *Rutter's Child and Adolescent Psychiatry* (pp. 502-518). Massachusetts: Blackwell PUBLISHING.
- Council, T. W. (2009). Infertility and Its Treatments. A Review of Psycho-social Issues. Dave Thomas Foundation for Adoption, E. B. (2002). *National Adoption Attitude Survey*.
- David, D. (2007). Fundamente ale psihologiei evoluționiste. In D. David, O. Benga, & A. Rusu, *Fundamente de Psihologie Evoluționistă și Consiliere Genetică* (pp. 53-108). București: Polirom.
- de Kok, B. (2008). *Infertility in Malawi: Exploring its impact and social consequences*. Edinburgh: Center for Research on Families and Relationships.

- Dearing, J., & Rogers, E. (1996). Agenda-Setting. In J. Dearing, & E. Rogers, *Communication Concepts. Agenda-Setting* (pp. 1-23). California: Sage Publications.
- Deborah, J., Gallois, C., & McCamish, M. (1993). The Theory of Reasoned Action and Health Care Behaviour. In J. Deborah, C. Gallois, & M. McCamish, *The Theory of Reasoned Action. The Application to AIDS - Preventive Behaviour* (pp. 1-28). Oxford: Pergamon Press.
- Deka, P. K., & Sarma, S. (2010). Psychosocial aspects of infertility. *British Journal of Medical Practitioners*, 3.
- Denzin, N. K. (2005). *Handbook of Qualitative Research* (3rd Edition ed.). London: Sage Publications.
- Dixon, J., & Levine, M. (2012). Introduction. In J. Dixon, & M. Levine, *Beyond Prejudice. Extending the Social Psychology of Conflict, Inequality and Social Change* (pp. 1-25). New York: Cambridge University Press.
- Donkor, E., & Sandall, E. (2007). The impact of perceived stigma and mediating social factors on infertility-related stress among women seeking infertility treatment in Southern Ghana. *Social Science & Medicine*, 1683-1694.
- Douglas, A., & Philpot, T. (2003). *Adoption: Changing Families, Changing Times*. London: Routledge.
- Dries, E., Juffer, F., Ijzendoorn, M., & Bakermans-Kranenburg. (2008). Fostering security? A meta-analysis of attachment in adopted children. *Children and Youth Services*, 410-421.
- Easterbrook, P. (2008). *Self-appraisal and Behavioral Adaptation of Adopted and Non-Adopted Children*. ProQuest.
- Erera, P. I. (2002). The Dynamics of the Adoptive Family. In P. I. Erera, *Family Diversity. Continuity and Change in the Contemporary Family* (pp. 85-90). California: Sage Publications.
- Forbes, H. &. (2003). Issues Facing Adoptive Mothers of Children with Special Needs. *Journal of Social Work*, 301-320.
- Foster Hartley, S. (1975). Introduction. In S. Foster Hartley, *Illegitimacy* (pp. 1-18). Berkely: University of California Press.
- Francis, J., Eccles, M., Johnston, M., & Walker, A. (2004). *Constructing Questionnaires Based on The Theory Of Planned Behaviour*. Newcastle: Centre for Health Services Reserch.
- Franzese, R. (2015). Societal Reaction and Stigmatization: Mental Disorders and Physical

- Disabilities. In R. Franzese, *The Sociology of Deviance. Differences, Tradition, and Stigma* (pp. 236-267). Springfield: Charles C Thomas Publisher .
- Frost, D. (2011). Social Stigma and its Consequences for the Socially Stigmatized. *Social and Personality Psychology Compass*, 824-839.
- Glenn, E. (1994). Social Construction of Mothering: A Thematic Overview. In E. N. Glenn, & L. Forcey, *Mothering: Ideology, Experience and Agency*. New York: Routledge.
- Goffman, E. (1963). Stigma and Social Identity. In E. Goffman, *Stigma. Notes on Spoiled Identity* (pp. 8-45). London: Penguin Books.
- Goffman. (1963). *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. London: Penguin Books.
- Grabe, P. V. (1990). *Adoption Resources for Mental Health Professionals*. Mental Health Adoption Therapy Project.
- Greil, A., Slauson-Blevins, K., & McQuillan, J. (2010). The experience of infertility: A review of recent literature. *Sociology of Health & Illness*, 140-162.
- Groza, V., & Rosenberg, K. F. (1998, 2001). *Clinical Bridging the Gap between Adoptees places as Infants and as Older Children Revised and Updates*. Greenwood publishing Group.
- Groza, V., Komarova, N., Galchinskaya, L., Gerasimova, A., & Volynets, L. (2010). Ukrainian adoptive families. *International Social Work* , 19-31.
- Hamilton, L., Cheng, L., & Powell, B. (2007). Adoptive Parents, Adaptive Parents: Evaluating the Importance of Biological Ties for Parental Investment. *American Sociological Review*, 95-116.
- Hart, A., & Luckock, B. (2004). Understanding Adoptive Childhood and Family Life. Family Practices and Narratives as the Context for Adoption Support. In A. Hart, & B. Luckock, *Developing Adoption Support and Therapy. New Approaches for Practice* (pp. 33-54). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Harvel, A. D. (2006, 05 12). The Myth of the Unknown Child. Creating a New Face for Adoption in America. *ProQuest*.
- Harvel, A. D. (2006, 05 12). The Myth of the Unknown Child. Creating a New Face for Adoption in America. *ProQuest*, pp. 29-34.
- Herman, N., & Miall, C. (1990). The Positive Consequences of Stigma: Two Case Studies in Mental and Physical Disability. *Qualitative Sociology*, 251-269.
- Hoksbergen, R., & Rijk, K. C. (2005). Post-institutional autistic syndrome in Romanian adoptees. *Journal of Autism and Developmental Disorder*, 615-623.
- Holden, G. W. (2015). *Parenting. A Dynamic Perspective*. London: Sage Publications.

- Hollingsworth, L. (2003). When an Adoption Disrupts: A Study of Public Attitudes. *Family Relations*, 161-166.
- Hupp, S., & Jewell, J. (2015). Beginnings. In S. Hupp, & J. Jewell, *Great Myths of Child Development* (pp. 10-16). Wiley Blackwell.
- Inhorn, M., & Balen, F. (2002). *Infertility around the Globe: new thinking on childlessness, gender and Reproductive Technologies*. London: University of California Press.
- INS/Eurostat. (2004). *The Social Situation in the European Union*. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5661728/KE-AG-04-001-EN.PDF/b1a120fb-de43-4d59-adde-2a7e751c2526>
- insse. (2016). *Evenimente demografice în anul 2015*. Biroul Național de Statistică. Retrieved from insse: <http://www.insse.ro/cms/>
- Institute, E. B. (2004). What's working for children: A policy study of adoption stability and termination.
- Jacobson, H. (2013, 03 6). Framing Adoption. The Media and Parental Decision Making. *Journal of Family Issues*.
- Javier, R., Baden, A., Biafora, F., & Camacho-Gingerich, A. (2007). *Handbook of Adoptionh. Implications for Researchers, Practitioners and Families*. Sage Publications.
- Johnston, P. (2012). In P. Johnston, *Adoption is a Family Affair: What Relatives and Friends Must Know* (pp. 128-133). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Jordan, C., & Revenson, T. (1999). Gender Differences in Coping with Infertility: A Meta-Analysis. *Journal of Behavioral Medicine*, 341-58.
- Kirk, H. D. (1964). *Shared Fate: A theory of Adoptionj and Mental Health*. New York: The Free Press of Glencoe.
- Kiselica, M. (1995). *Multicultural Counseling with Teenage Fathers*. London: Sage Publications.
- Kok, & Bregje, C. (2008). *Infertility in Malawi: exploring its impact and social consequences*. Edinburgh: Centre for Research on Families Relationships.
- Lambert, L., & Streather, J. (1980). The Family. In L. Lambert, & J. Streather, *Children in Changing Families. A Study of Adoption and Illegitimacy* (pp. 18-25). London: The Macmillan Press.
- Lansford, J. C., Abbey, A., & Steward, A. (2001). Does Family Structure Matter?A Comparison of Adoptive, Two Parent Biological, Single Mothers. *Journal of Marriage and Family*, 840-851.
- Lazarus, S. R., & Folkman, S. (1984). Appraisal, Coping, and Adaptational Outcomes. In S.

- R. Lazarus, & S. Folkman, *Stress, Appraisal, and Coping* (pp. 141-180). New York: Springer Publishing Company.
- Light, E. T. (2007). *Manual de bune practici în adopție*.
- Link, B., & Phelan, J. (2001). Conceptualizing Stigma. *Annual Reviews Sociology*, 27, 363-385.
- Link, B., Struening, E., Rahav, M., & Phelan, J. a. (1997). On stigma and its consequences: evidence from a longitudinal study of men with dual diagnoses of mental illness and substance abuse. *Journal of Health and Social Behavior*, 38(2), 177-190.
- Lucas-Thompson, R. G., & Goldberg, W. (2011). Family Relationships and Children's Stress Responses. *Advances in Child development and Behavior*, 40, 243-300.
- MacLean, W. (2009). *Ellis Handbook of MEntal Deficiency, Psychological Theory and Research*. New York: Routledge.
- Mak, W. P. (2007). Meta-analysis of stigma and mintal health. *Social Science & Medicine*, 245-261.
- Mak, W., Poon, C., Pun, L., & Cheung, S. (2007). Meta-analysis of stigma and mental health. *Social Science & Medicine*, 65(2), 245-261.
- Mc Whinnie, A. M. (2001). *Adopted Children: How They Grow Up*. London: Routledge.
- McCombs, M., & Guo, L. (2014). Agenda-Setting Influence of the Media in The Public Sphere. In R. Fortner, & P. Fackler, *The Handbook of Media and Mass Communication Theory* (pp. 251-265). Oxford: Wiley Blackwell.
- McKay, K., & Ross, L. .. (2010). The transition to adoptive parenthood: A pilot study of parents adopting in Ontario. *Children and Youth Services Review*, 604-610.
- McRoy, R., Grotevant, H., & Zurcher, L. (1988). *Emotional Disturbance in Adopted Adolescents*. New York: Praeger Publishers .
- Merino, F. (2010). *Adoption and Surrogate Pregnancy*. New York: Infobase Publishing.
- Merson, E. S. (2009). *Adoptive Parents: At Risk or Resilient*. ProQuest.
- Miall, C. (1987). The Stigma of Adoptive Parent Status: Perceptions of Community Attitudes toward Adoption and the Experience on Informal Sanctioning. *Family Relations*, 34-39.
- Miall, C. (1990). Community Constructs of Involuntary Childlessness: Sympathy, Stigma and Social Support. *The Canadian Review of Sociology and Andropology*, 392-421.
- Miall, C. (1990). Perceptions of Informal Sanctioning and the Stigma of Involuntary Childlessness. In B. C.D., *Deviant behavior: readings in the Sociology of norm violations* (pp. 193-210). Hemisphere Publishing Corporation.

- Miall, C. (1996). The Social Construction of Adoption: Clinical and Community perspectives. *Family Relations*, 309-317.
- Miall, C. (1996). The Social Construction of Adoption: Clinical and Community Perspectives. *Family Relations*, 309-317.
- Miall, C. E. (2015). Perceptions of informal sanctioning and the stigma of involuntary childlessness. In C. D. Bryant, *Deviant Behaviour: Reading in The Sociology of Norm Violations* (pp. 383-403). London: Routledge.
- Miall, C., & March, K. (2005). Open Adoption as a Family Form. Community Assessments and Social Support. *Journal of Family Issues*, 380-410.
- Muntean, A., Stan, V., Tomiță, M., & Ungureanu, R. (2010). Factori de reziliență la adolescenții adoptați la vârstă mică. *Copiii de azi sunt părinții de mâine*, 13-26.
- Munteanu, A., & Stan, V. (2010). Familii Adoptative din România: Câteva remarci preliminare bazate pe Cercetarea din Cadrul Proiectului Factori ce influențează Succesul Adopției Naționale (FISAN). *Revista de Neurologie și Psihiatrie a Copilului și Adolescentului din România*.
- Neil, E., Beek, M., & Schofield, G. (2009). Thinking about the Managing Contact in Permanent Placements: The differences and Similarities Between Adoptive Parents and Foster Cares. *Clinical Child Psychology Psychiatry*, 401-418.
- O'Brien, K., & Zamostny, K. (2003). Understanding Adoptive Families: An Integrative Review of Empirical Research and Future Directions for Counseling Psychology. *The Counseling Psychologist*, 679-710.
- Organization, W. H. (2009). *World Health Statistics*. Geneva: WHO Press.
- Post, D. E. (2000). Adoption in Clinical Psychology: A Review of the Absence, Ramifications and Recommendations for Change. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 361-372.
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants, *On the Horizon*, NCB University Press, vol. 9, no. 5
- Rosenthal, J., & Groze, V. (1990). Special Needs Adoption. A Study of Intact Families. *Social Service Review*, 475-505.
- Rotar, C., & Lepădatu, I. (2013). Teoria Stabilirii Agendei în Presa Scrisă Românească. *Management Intercultural*, XV(3), 303-312.
- Roth, M. (2008). *Societatea și bolnavii psihici: Perspective privind asistarea comunitară în psihiatrie*. Cluj: Presa Universitară Clujeană.

- Rubington, E., & Weinberg. (1989). *The Study of Social Problems. Six Perspectives*. New York: Oxford University Press.
- Rushton, A. (2004). A Scoping and Scanning Review of Research on the Adoption of Children Placed from Public Care. *Clinical Child Psychiatry*, 89-106.
- Rutstein, S., & Shah, I. H. (2004). *DHS Comparative Reports No.9: Infecundity, Infertility, and Childlessness in Developing Countries*. WHO.
- Sana, S. (2014). An Empirical Research in Communication Management: The Case of Child Adoption Services. *Managementul Intercultural*, 303-312.
- Schweiger, W., & O'Brien, M. (2005). Special Needs Adoption: An Ecological Susters Approach. *Family Relations*, 512-522.
- Shih, M. (2004). Positive Stigma: Examining resilience and Empowerment in Overcoming Stigma. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 175-185.
- Snarey, J. (1993). Generations and Generativity. In J. Snarey, *How Fathers Care for the Next Generation. A Four-Decade Study* (pp. 1-31). London: Harvard Univesity Press.
- Snowden, E. &. (1993). *The Gift of a Child: A Guide to Donor Insemination*. Devon: University of Exeter Press.
- Soancă, C. (2011). Adopția și Etapele Dezvoltării. *Urmele Dascălului în universul copilului – formare pentru dezvoltare*.
- Solomon, A. (1988). Integrating Infertility Crisis Counseling into Feminist Practice, Reproductive and Genetic Engineering. *Journal of International Feminist Analysis*, 41-49.
- Sorosky, A., & Baran, A. P. (1984). *The Adoption Triangle: Sealed or Opened Records: How they Affect Adoptees, Birth Parents and Adoptive Parents*. New York: Anchor.
- Triseliotis, J., & Shireman, J. &. (1997). *Adoption: Theory, Policy and Practice*. London: Cassell.
- Tyebjee, T. (2003). Attitude, Interest and Motivation for Adoption and Foster Care. *Child Welfare League of America*, 685-706.
- Unger, R. (1998). Positive Marginality. Antecedents and Consequences . *Journal of Adult Development*, 5(3), 163-170.
- Waggenspack, B. (1998). The symbolic Crises of Adoption: Popular Media's Agenda Setting. *Adoption Quarterly*, 1(4), 57-82.
- Wegar, K. (1997). In search of bad mothers: Social construction of birth and adoptive

- motherhood. *Women's Studies International Forum*, 20(1), 77-86.
- Wegar, K. (1998). Adoption and Kinship. In K. V. Hanse, & A. Garey, *In Families in the U.S.: kinship and domestic politics* (pp. 41-51). Philadelphia: Temple University Press.
- Wegar, K. (2000). Adoption, Family Ideology and Social Stigma: Bias in Community Attitudes. *Adoption Research and Practice. Family Relations*, 363-370.
- Wegar, K. (2006). *Adoptive families in a diverse society*. Rutgers, British Library.
- Welsh, J. V., Petrill, S., & Mathias, M. D. (2007). Interventions for Internationally Adopted Children and Families. *Child and the Adolescent Social Work Journal*, 285-311.
- Wettstein, M. (2011, 11 14). Frame Adoption in Referendum Campaigns. The Effect of News Coverage on the Public Salience of Issue Interpretations. *Sage Journals*.
- Whatley, M., Jahangardi, J., Ross, R., & Knox, D. (2003). College Student Attitudes toward Transracial Adoption. *College Student Journal*.
- Whitley Jr, B., & Kite, M. E. (2010). *The Psychology of Prejudice and Discrimination*. Wadsworth.
- Whitten, K. (2008). *Labor of the Heart: A Parent's Guide to the Decisions and Emotions in Adoption*. Maryland: Library of the Congress Cataloging.
- Whitten, K. (2008). The Agony and the Art of Becoming an Adoptive Parent. In K. Whitten, *Labor of the Heart: A Parent's Guide to the Decisions and Emotions in Adoption* (pp. 1-30). Maryland: The Rowman & Littlefield Publishing Group.
- WHO. (2012). *World Health Organization*. Retrieved from <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/infertility/burden/en/>
- Wilson, S. (2004). A Current Review of Adoption Research: Exploring Individual Differences in Adjustment. *Children and Youth Services Review*, 687-696.
- Wrobel, G., & Neil, E. (2009). *International Advances in Adoption Research for Practice*. John Wiley & Sons.